

La mèder di cretén l'è sänper inzénta! (e quand la parturéss la fâ dû gemî...)

Da un pôc ed tänp ai gira par la raide un quel ch'l arêv da fêr rêdder, mo che invêzi l'é la dimustraziân dla cretinîsia ed zêrt setentrionêl ch'i vòlen fêr dal spîrit ed patêta. Am riferéss a una spêzie ed "dmanda" che quî dla Bâsa Itâglia i arên da fêr par dvintêr di bulgnîs a tótt i efêt. Ecco qué un esânpî ed stâl strunzè, scrétti int un dialàtt ch'l é incôsa fôra che bulgnais:

- a sun pinti d èser un taroun;

- a rinegh tòtti el me urigin meridionali;

- a magnarò almeno do volti ala stmana i turtlein... Insâmma: a sän dnanz a un grandéssum esânpî d ignuranza planetèria!

Csa dîr ed tótt quasst? A pòs arcurdê Franco, ch'al fâ al muradâur, un mstîr che i nûster zûven i n vòlen pió fêr e che invêzi ló, sizigliàn doc, al fâ con gran pasiân. E acsé l'é stè ló ch'l ha restaurè al nôster Pânt dla Biânnda mitandi esperiânza e amâur. Cme ló ai é dâl zintunêra ed zûven ch'i én drî a fêr turnêr bêla la nôstra zitè e i vénnen tótt quant dala Bâsa Itâglia. E anc al mî amîg chitarêr Antòni, ch'al vén dala Pôgggia. Vlaggna andêr indrî ed socuànt sêcol? Avîv mâi sintó dscârrer d un zêrt Nicolò dell'Arca? Prezîs a Antòni al véns dala Pôgggia anca ló e al s ha lasè di cheplavûr famûs in tótt al mând, ch'i han dè dal gran smêco a Bulaggna.

Sänper par vanzêr int l'argumânt, lizî qué sâtta cus al scrîv Gigén Lîvra a propòsit ed zêrt bulgnîs: quall ch'l é pîz l'é ch'as tràta d un fât vair!

...

Socuànt dé fâ am é capitè ed tôr l'âutobus pr andêr a San Lâzer, l'êra dimónndi prèst e in vatta a i êren in trî: mé, ón in scafânder ch'al parêva un pachistân, e un tunisén o maruchén con una muntûra inspulvrazè e sbrudajè ed calzèina cum i han i muradûr. L'êra cêra che chi dû i andêven a lavurêr, anc parché i delincuént i n van brîsa in tranvâi al sí e mèz dla matèina. Al búss al s afarmé al semâfor dla Pôrta ed Stra Mazâur e lé ed banda as farmé anc ón

ed chi machinón ed môda ch'i ciâmen *Suv*.

In vatta ai êra dû zûvnâz coi cavî tótt lósster ed piglân ch'i ascultêven dla mùsica (as fâ par dîr) a tótt vulómm. Cum al dîs Fausto int una sô canzunatta, *ta-pùm ta-pùm...* Fôrsi i vgnêven dala discostrécca. A un zêrt pónt, guardând in só vêrs l'âutobus, i s n én adè ed quî con la pèl scûra ch'i guardêven fôra, i han tirè zâ al vaider dal fnistrén e, guardandi con ûc' da bîsti inaré, i han tachè a svarsler mustrand i póggn: «*negri di merda, via da Bologna, vi bruciamo tutti!*». Pò par furtónna al semâfor l'é dvintè vaid e a sän parté, lâur a tóttâ farlatta coi copertón ch'i han lasè i séggn nîgher par tèra. I dû destinatèri dâli insulânz i han scusè la tèsta dscunsulè, cómme s'i fôssen aviè a dâl gentilâzz ed cla pòsta. Mé am sän livè só e ai ho pinsè d andêr a strichèri la man a tótt e dû e a dîri che i bulgnîs i n én brîsa tótt inbezèll e stronz cme chi dû là. Lâur i m han ringraziè, mé ai ho avó un magân ch'al m é durè un bèl pzól es ai ho fât di pinsîr.

Di fât acsé as in sént sänper de pió e am é vgnó in mânt che, s'i fôssen suzès socuànt ân indrî, i srénn stè fât in camóffa, parché i n l'arénn brîsa pasè léssa. Al dé d incû, invêzi, cäl frès che a mé i um fan vgnîr da trêr fôra âl s sénten dapartótt e sänza che la zânt la i fâga pió chês, anzi, dimónndi i fan un *sé* d apruvaziân con la tèsta. An vrêv èser straintâis: an vói mégga difânnder i delincuént o i lêder ch'i arîven qué par fêres di dân, nâ, nâ, sâul chi puvràz ch'i lavâuren onestamânt! E quall che am dà pió fastîdi l'é che i itagliàn prónti a dîr in fâza a tótt «*Bisaggna amazèri, brusèri viv!*» i én sänper de pió. E chi stâ a ascultêr, invêzi ed scandalizêres e dîr «*csa gîv i mî cretén?*», bân ch'la s vâga i én indifarént, cómme s'al fôss un quel nurmèl. Bân, ecco, par mé cal quel lé an é gnint afât nurmèl e am scandalézz. Quî ch'i van cânter ala lazz ai vré vâdder tótt in gajóffa e ch'i i avanzéssen, séppni furastîr o nustrân. Mo dnanz a quî ch'i sgnòben unestamânt par la magnâza, che magâra i han i cäl int âl man, am chèv

tant ed capèl. E quall ch'am pèr pió brótt d incôsa, l'é ufânnder par categorî, par râza o par culâur dla pèl e brîsa parché ón l'é un mascalzân e as al mèrita.

S'a sént int un stâdio quand a se svêrsla *negro* opûr *ebreo* cómme s'la fôss un'insulânza, am vén la pèl d ôca. Bêla ziviltè! E i giornî, la televisiân? I én i prémme a giudichèr e a dèr âl nutézzi par categorî e brîsa par indivîdov. Acsé se chi stronz che int la mazôca i han dal marzómm invêzi che un pôc ed capéss, i fêssen chi vérs in mèz a dla zânt cum vâ, l'avanzaré un quel isolè e raiga. Mo se invêzi la zânt l'é sänper pió incucalé, par tótt al dvânta un quel regolèr ufânnder, magariadó bastunèr e, cum avân véss, anc brusèr e amazèr. Bân st'ariâza che qué, a mé la n um piès gnanc un pôc: l'ha la pózza d hitler e ed stalin. Chi fâ di fâl ha da paghèr mo, sänper par mé, âli ufais e âl bôt dânter e fôra dai stâdio e pr âl strè itaglièni, sâul parché ón l'é d una râza piotóst che d un'êtra, l'é un quel ch'am fâ un gran schîv, l'é un quel da zânt salvâdga, l'é una bujarî ch'an prò mâi supurtêr.

A l'ho détta, scusèmm dal sfâug mo al mî parair l'é che, a st'mând, âl categorî e âl râz i én sâul dâu: la zânt cum vâ e i mascalzón. E bôna lé.

Gigén Lîvra

La lâpid dal Sustâggn

Ecco qué al regâl che Lòris Nipoti al s ha fât: una lâpid tèrga ed teracòta da murèr int la cà dal Sustâggn di Grâs in pòst ed cla vècia, che *ignoti vandali* i mandènn in mèll pîz tant ân indrî.

Dmandga 22 ed zógg, vérs al sèt dla sîra, ai srâ la zerimògna dla dscuèrta: un quel ala bôna, cum l'é nôstra abitûdin, par festegèr un pzulinén ed Bulaggna ch'al tâurna a pòst. E dâpp: fêsta int l'Arena del Navile!

S t i lé bât un câulp! (secânnda pèrt)

A gèva prémma che in cà dal nunân Benvenuto ed sensitiv ai n'èra magâra. Defâti, anc a lasèr pèrder la vècia Marizièna che coi parsunâg' dl *Empireo* la s'abasèva a dèr dal vó giòsst a nòster Sgnâur, mo coi sant la tratèva da pèr a pèra e l'èra cûl e patâja con la Madunèina (qualla pò dal pilastrén dla Baragâza l'èra la sò cunfidänta!), ai èra però in cà da làur anc una ziénna, la Cutéllida. L'èra una ragâza antîga, cum as gèva una vòlta, cioè una zitlénna ed cl'ètra guèra, qualla dal dsdòt, ch'la l'avèva lasè vaddva, as fà par dîr, osia vaddva in bianc, dè che al sò ambrâus Pavlûla (un marcantòni d un rumagnòl ed Franpûl, ed quî da pòca pòra), piotòst che turnèr a cà a tór mujèr, l'avèva tòlt a pât d andèr int i granatîr ed Sardâgna, par lasèr pò la plâza só l Cârso int al Valân ed Doberdò.

Sta "Sgnurèina Tèllda" (i la ciamèven tòtt acsé con una zèrta deferänza), sutîla, mnudèina e sänper tòtta in tîr, fté invariabilmänt ed naigher (*il lutto si addice a Elettra...*) con däl camisàtt d un candâur *immacolato*, col sulén e al paramàn guarné ed *pizzi, trine e merletti*, l'èra una mèdiu straurdinèria. Defâti, da par lî l'èra bôna col sò éndiz *ossuto* e autoritèri d utgnîr dal bichirén däli arspòst che, däl vòlt, äs rivelèven d una veridizité strabiglianta. I spîrit interpelè i èren par la pió – äultr ai parént e ai amîg bèle... dala pèrt ed là - muzéssta, artssta, òmen ed siänza e ed cultûra tòtt mùrt; e la Tèllda li tratèva con la galantarî ch'l'avèva par custómm e in pió con cl'afabilitè ch'ai vlèva par scurtèr äs distänz.

La Tildèina l'an gèva mâi "spîrit" mo *spirito caro*, spèzie quand l'invuchèva quall ed Pèvel, l'ambrâus *caduto da fulgido eroe sul campo dell'onore*. E pò con äli ânnum di trapasè la s'esprimèva in itagliän, tòtt infuettè ed locuziän, ed môd ed dîr còmm "*avvegnaché*", "*or non è guari*", "*conciossiaché*": una locuèla, insamma, ch'l'am fèva vanzèr ed stupén, incucalé.

- *Mo in duvv èla inparé a bacajèr in cla vèga manîra?* – a dmandèva mé e i dû fradî – Gastunzén e la Lisétta – i la giustifichèven digànd che, puvrèina, da ragazòla l'èra carsó in culèg' dal su

rènni, in dóvv dal Novzânt a se dscureva ancâura cumè un sècol prémma e in dóvv lî in prinzèppi l'èra dvintè anc nuvèzzia, mo pò in l'avèven pió vló tgnîr par vî däl sâu virtó mediànic.

La vècia sgnurèina la dispunèva d un cartân e d un bichirén sò personèl, privè, ch'i l'acupagnèven par tòtta la cà e par la giurnèta intîra. L um cunfidèva Gastunzén che quand al la sintèva bisbièr dala sò stanza: "*Pèvel, it ancâura lé?*", al se sluntanèva con discreziän mo anc con un zèrt scramlézz.

Par la Tèllda cal péccol ugèt ed vaider l'èra ormai dvintè tòtt ón con al *caro estinto*, a un pònt tèl che una matèina, avànd lî da smanvères par canbières la mâja dla pèl, la ciamé con urgianza l'anvudèina:

- *Lisétta, pòrta d là Pèvel ch'am sän da cavèr zâ!*

Inóttil dîr – l um cuntèva Gastunzén – che ló al fé una bèla fadîga pr an stiupèr dal rédder quand al véssst pasèr pr al curidûr, *tutta compunta*, sò surèla ch'la tgnèva in man con delicatazza al bichirén-Pèvel.

Brîsa cuntént dal *vitreo* mèz ed comunicaziän coi spîrit, i vlènn pruvèr in sta cà anc al brèvvvid dal tavlén a trai ganb da "fèr balèr". L am gèva la Lisétta che lî la vlé asésster sâul una vòlta e ch'an i piasé gnanc un pòc anzi, la cunfsé che, piotòst agité, in sta mezialûs, ràtta da chi prémm ciüc lént e cadenzè, l'avé una bèla pòra. I spîrit che par mèz dal bichirén (un usvai ormai famiglièr) i s'èren sänper dimustrè afâbil e ala man, i dvintènn qué prepotént e sgudévvel: ai arivèva di spîrit ch'i n'èren brîsa stè ciamè e quî invèzi ch'as zarchèva d interpelèr i s'asrèven int la mutisia pió assolûta e ustinè.

Al spîrit pió cociût e indesiderâbil l'èra quall d una zèrta Sandra, una paränta ala luntèna che anc da vîva l'avèva fât tribulèr brîsa pòc la famajja: una sbagiarlâza – la susurèva la nòna Marizièna – che ai témp dal fassio, dal ventedû, l'èra scapè con un burdigân d un scuadrèssa che pò la l'avèva abandonè int un albèrg ed Vitèrbi (albèrg? una stanbèrga, la caichèva lî) pr andèr col camîs naigrî a fèr la *Marcia su Roma*. Sichè lî, cum l'èra da prevàdder, l'avèva finé... col fèr la vètta. La vargâgna dla famajja, ec-

co! Quand "l'arivèva" ste sbandèren dla Sandra (che pò tòtt i ciamèven la "Sandrunâza"), al tavlén al parèva culpé da un atâc d epileisî e pò a fûria ed sbalanz al s'tirèva drî par tòtta la cà la brighèta di spiritéssta, ch'i trutèven zarcànd d an interännper brîsa la "cadäina". Fentànt che una sîra – l'ültum dé dl ân – ste tavlén indemognè l'andé a sbâter cäntr al älber ed Nadèl, al l'arbalté, mandànd in mèll pîz tòtti äs balènni ed vaider culurè, e pò a gran sbalanz e sänper acupagnè dal sâu véttim voluntèri l'andé a finîr in cl'ètra stanza in dóvv al fé tramâz - fenalmänt trancuèll – in vatta al cumâ, duvv ai èra in bèla dstaisa al pió graziâus di presèpi: quall dla Lisétta. Ch'al finé – lògic – completamänt dsfât.

La sgnurèina Tèllda, tòtta infuganté mo slunbè, esâusta, la s'lasè caschèr só la pultrunèina supiänd e oramâi svudè dal sò ghèrb abituèl, dla sò scuisitazza:

- *Da vîva e da môrta* – la fé – *t i sänper cla gran carâgna!*

Mo la fó sóbbit interâtta da di bisbéi inspurè:

- *Ch'la tèsa, par l'amâur d Idio, sinchenâ l'é anc bôna ed tirères drî una quelca diavlarî! Zitto! Al srà méi piotòst fèr bandîr la cà!*

Ad ògni bân cânt la Sandrunâza la fó méssa fòra a durmîr, int al sò tèvel ed lagggn, in vatta al balcân, e dâpp i spranghènn i scûr, i vîder e i gargâm.

La fó, qualla, l'ültma sedûta spirèttica in cla cà lé; e in sèguir cal malignâz d un tavlén al turné ad avair äs sâu funziän famiglièr da brèv mòbil, trancuèll e pacèffic.

La lànpada col paralómm la turné un'ètra vòlta al sò pòst, a *effondere* int al salòt la sò chièta lûs, nemîga di fantèsma.

Luränx da Bâdri

Al fularén

Zvanén al muradâur

Ai èra una vòlta un ragazèl ed nómm *Zvanén* che d amstîr al fèva al muradâur. L'èra pén ed bôna vójja mo a Bulaggna e in Itâglia an catèva brîsa da lavurèr, acsé l'emigré in Germâgna e al fó sóbbit tòlt a òvra int un cantîr ed Berlén. *Zvanén* l'èra tòtt cuntänt: al sgubèva dimónndi es al magnèva pòc, acsé al psèva fères al magàtt par tór mujèr e méttèr só cà. Un brótt dé, pe-

rò, int al cantîr dôvv al lavurêva ai crulé un puntâgg'. Žvanén al i èra in vatta, al casché dânter ala zetè ed zimânt, al môrs e an s psé pió recuperèr al sô côrp.

Žvanén l'èra andè al gabariòt mo a s n adè d an sènter inción mèl. L'èra asrè dânter a ón di pilâster dal palâz in costruziân, as sintèva un pô strécc cme s'i fôssn in trî a sèder int una scrâna mo, a pèrt sta dscumdité, al pinsèva e al sintèva incôsa cme prêmma. Al s aviè pulidén a sta nôva situaziân, al psé parfén avrîr i ûc' e guardèr al palâz che tótt i dé al carsèva lé intâuren a ló. A i parèva quèsi d èser ló a tgnîr só al país ed cal palazân, e quas al le consuleva dl'arlí e dal dsgósst pr an psair pió dèr sâu nutèzzi a cà dai sù e a cla puvratta dla sô anbrâusa. Acsé ardupè int al mûr, pròpi dânter al côr dal mûr, inción psèva vâddrel e gnanc avair al suspèt ch'al fôss lé, mo a ló ai andèva bân anc acsé parché i i avèven insgnè che a st mând bisâggna cuntintères. E, as sà, i pió brèv e pió prâtic a cuntintères i én sänper stè i puvrétt.

La cà l'arivè fén al quèrt, i i mitènn i còpp, pôrt e fnèster, i apartamént i fónn vindó e rinpé con dla muvèggia e ala fén con däl bèli famài ed tótti äi fâta. Žvanén l'inparé a cgnóssri tótti: quand i tusètt i andèven a gatón int i sù prèmm päs só al bató, i i fèven äi ghèttel, ed sîra l'asculètva i dscûrs däl famài, ed nòt i cûlp ed tâss di amalè, ala matèina la svèglia d un furnèr ch'l'èra al prèmm a livères. Adès la vétta dal palâz l'èra la vétta ed Žvanén. Pian par pian, famajja par famajja, stanza par stanza, äi zòì e i dulûr ed tótt i èren äi sâu zòì e i sù dulûr. Mo un brótt dé ai scupiè la guèra, dezîsa da un asasen coi bâfi e al cióff. Al fò acsé che i cminzipiènn i bunbardamént só tóttâ Berlén e Žvanén al sintè che, anc par ló, la s avsinèva la fén. Defâti, una bâmmba la culpé in pén al palâz fagândel dvintèr un mócc' ed mazèri, ed mòbil dscalatrè, ed zimânt sbrièlè, con sâtta a incôsa òmen, dòn e ragazû ch'i i èren avanzè suplé pasând int un spèll dal sänn ala môrt. Al fò sâul in cal mumânt prezîs che Žvanén l'asré par sänper i ûc' e al muré pròpi dabân, parché l'èra môrt cal bèl palâz nèd dal sô sacrificèzzi. E, in st'mänter ch'al s n andèva, al pinsé che in tótti äi guèr ai é sänper chi s inbisâca di miglièrd, mo

äl risâurs destinè ai puvràz i én solamânt däl lègrum.

Gigèn Lörva

Bûdri, 1935 zîrca.

La mamà cla nòt l'an durmé quèsi gnént. La svèglia l'èra ràtta e l'angóssia d an fèr livèr al cínno in tänp pr andèr a tór al trèno la l'avèva tgnó dśdaśda. La cà l'èra dscòst dal pajais e l'arlói dal canpanèll an s sintèva quèsi par gnént. L'èra ónna ed cäl matén d invèren piotòst nibiâusi, ch'an lâsen capîr se al dé l'é bèle cminzipiè, mo par furtónna a un zèrt mumânt ai fò d avîs ed sènter un tâcc luntàn.

- Armando, *livet ch'l'é äura!*

Al cínno al fé una gran fadîga a dśdères e ala mamà ai tuché d ajutèrel a ftîres. Un pèz ed pan tucè int al lât e pò ví in biziclatta vèrs la staziân dla Vènetâ. Inbacuchè int la sièlpa e mèz indurmintè, l'arivè a cà dal sàrt in dôvv al lasèva la biziclatta. Ai tuché ed bâter un bèl pôc ala pôrta e pò fenalmânt al sèrt, in patâja, al vèns avrîr.

- Bân, *Tstunzén, t i bèle qué?*

Ai amanchèva quèsi dâu äur ala partânza dal trèno... Armando al fò tótt dânter e, sistemè in vatta al sufâ, al gubiè sóbbit; mo in cà dal sèrt la svèglia la funziunèva bân e quand la suné al s inviè vèrs la staziân, ch'l'èra lé avśén. Da qualla ed Bulaggna, atâis a pôrta San Dunè, int una vintèina ed minûd ed bôna ganba l'arivèva al Istituto Magistrale Albini, ch'l'èra stè sèlt parché al superiâuri an s paghèven brîsa äi tâs scolâstic. Mo tant, Armando al ciapèva di gran "òt" in tótti äi matèri e an li arèv brîsa paghè l'istâss...

Armando Testoni al dvintè un inzgnîr e al mité só una bèla fâbrica a Bûdri. Al cunpré anc una cà da cuntadén, con tant ed chi äiber da frûta ch'i èren una maravajja.

Chi sà se la famâusa svèglia ràtta la séppa arivè fén lé. Pr arcòrd dla mamà.

JRe

Amâur in... costruziân

- Clâra, *ît ancâura drî a stânder? T an psèv brîsa lavèr incôsa stamatèina? As vadd che a té äi vacânz estîvi äi t fan vgnîr la man pulirôla, parché t an fè èter che lavèr*

e dstânder! Vâ bân èser nèt, mo a mé am pèr t sépp drî a esagerèr...

La Clâra la supié sänza arbâter. Sô mèder l'avèva raśân: int i ûltum ténp la fèva cuncurânza a una lavandèra profusiunéssta. Al sô obietív, però, l'èra quall ed psair andèr ala fnèstra con la scûsa ed dstânder. L'èra parfén cuntânta che la caróccla, ch'la fèva andèr al fil inânz e indrî, la zirlèss fòrt, par fèr da sènter che lî l'èra lé, ala fnèstra.

La fazannda l'èra cminzipiè quand a pûc mèter, pròpi in fâza ala cusèina, i avèven tachè a tirèr só una cà. A verificchèr al bân andamânt di lavurîr ai èra un zâuven geòmetra, ch'l'èra pò anc al mutív ed tótt cal lavèr e dstânder.

Quèsi arciamè dai sù pensîr, al zâuven ai cunparé al inpruvîs ed frânt, bân èlt sâura un puntâgg'. La Clâra la s sintè dvintèr rassa cme un fûg par la surpraisa e l'emoziân e, vargugnândes dal sô rusâur, la finé in fûria ed dstânder sänza mâi livèr só la tèsta.

I dé i pasèven e al puntâgg' al carsèva sänper de pió e anc al zâuven, ch'l'èra sänper pió in èlt. Insämm al'altazza dal palazén ai carsèva anc al curâg' dal geòmetra che un dé, mänter che lî l'èra ala fnèstra, l'azardé un témmid "*Buongiorno!*", sóbbit cuntracambiè dala ragâza che però la s artiré in fûria in cà, parché ló an cardèss che lî la i vlèva fèr la pòsta.

Naturalmânt la cà dla Clâra l'arlusèva sänper de pió. An i èra una tannda, una tvâja, un linzòl ch'an fôss pió che cand e lî l'èra felîza. Al "*Buongiorno*" ch'l'arivèva ògni dé, sänper pió dal'èlta, al s èra slarghè sâura una quèlca parôla sol tänp e la Clâra la s insugnèva ed psairel fenalmânt incuntrèr almânc una vólta par la strè, con la speranza che äi pôchi paròl scanbiè äi psèssen èser al prinzèppi d una amizèzza.

La fò esâudé. I s catènn, al inpruvîs, un dâpp-mezdé ón ed frânt a cl'ètra, pròpi dnanz ala cà dla Clâra. I s guardènn maraviè, i s salutènn con educaziân e... e pò ognón l'andé pr i sù intarès, con un fil ed tristazza int i ûc'.

Azidânt! D in vatta i còpp al geòmetra al duminèva èlt dal èlt! Al guâi l'èra raprèssentè dal fât che l'agetív "èlt" al s psèva adatèr sâul al puntâgg' e... ala Clâra.

Defâti lî l'èra èlta quèss in un mè-

ter e utänta e al geòmetra, quèsi vént zentémeter in mänc...

Al finé acsé, prémma ancåura ed cminzipièr, cl amåur... in costruiziån.

Mirella Musiani

I Giambardi della Sega

Mé a sån ón che, con dla pazénzia o magåra un bõna man a un sagrestån o a un purtinèr, a sån riusé a fichèr al nèss (e l'obietiv dla màchina fotogråfica...) in zèrt sît in dôvv ed sòlit l é difézzil andèr. Mo int al Palåz nõv di Båntvõi (in Bèle Èrti) an i èra stè gnént da fèr: a mandé anc una léttra al aministradåur sånza gnanc avair un'arspòsta. Quasst fén a pûc dé fà e l'ucasiån l'é stè rapresèntè dala fèsta a un profesåur di Aldén ch'al stà ed cà pròpi lé dånter.

Avì da stèr a savair che tant ån fà (fra '800 e '900) int i granèr ed ste palazån antìg (e mài finé...) ai èra i stûdi d una scuèdra ed zûven artséssta ed bèli sperånz ch'i canpèven lasó ala manîra di *bohémien* parigén. Sti ragâz i avèven tólt in afétt chi lochèl dal vèc' cànt Ercole Båntvõi par la clåstica canta ed Giuån e a psî bån imazinèr che tîp ed vétta i condusèven lasó pr åria, stramèz ai pizón e ål rundanérni: una tuglièna cunténna.

Al chèp arcgnusó ed sta scuèdra l èra al pitåur Alfredo Baruffi, che con al pseudònim ed *Barfreda da Bologna* al s ha lasé un libèr intitolè "*I Giambardi della Sega*", in dôvv che par "*giambardi*" l intånnd di zûven sånper prònt a fèr di schèz (dal latén *iambus*, burla, beffa) e "*bardi*" i èren i poèta céltic; "*della Sega*" parché int al stémma aråldic di Båntvõi ai é i dént d una saiga.

Insåmma: tótt quasst par dîr che ai 7 ed zógg, la fiòla ed cal famåus profesåur, asptånd ch'ai arivèss i invidè, la m ha svelè – fenalmânt – al ragn di Gianbèrd, che anc incû l é abità da di ancuilén particulèr, artséssta sanz'èter, mo con tótt i cunfòrt dla tècnica mudèrna.

Int l arapèrum só par cål schèl antîghi, guardånd i mùr grèzz, sånza stablidûra, e tótti cål trèv la só pr åria in bèla véssta, av cunfès che mé ai èra emozionè. E pò, ògni tant, ècco una fnèstra avèrta só i cópp ed Bulaggna e l'é sånper una bèla surpraisa.

Cunpågna San Ptronì, anc al palåz di Båntvõi al cunsèrva un'atraziån particulèr pròpi parché al n é brîsa stè finé, anc se magåra Pelegrén Tibèldi, l architatt, al srà stè pòc cuntant...

Gråzie a Barfrèdo e al profesåur, l ûltum di Giambardi...

Librarí bulgnaisa

Stavòlta a vói dscårrer d un libèr ch'l é stè scrétt luntån da Bulaggna, esatamânt a Castell'Alfero d'Asti. L autåur l è un sgnåuri ed quèsi utant'ån, un rapresèntant dla pió antîga nubiltè piemuntaisa e ch'al pòrta un cugnóm che qué a Bulaggna l ha un valåur particulèr: De Rolandis. Pròpi acsé: al cànt Ito De Rolandis l é disendânt ed Giovan Battista De Rolandis, cal studânt che, entusiåsmè dala Rivoluziån Franzaisa, insåmm a Luigi Zamboni al vòls tintèr ed rånner Bulaggna lébbra dal guèren dal Pèpa. Cum l andé a finîr al savån: i dû zûven i fõnn tradé, ciapè e méss in gajóffa. Zamboni al riusé a mazères prémma dl'èsecuziån e invèzi a De Rolandis ai tuché d èser inpichè in Piazòla. Sti dû ragâz i én cunsiderè i prémm mètir dla nõstra libartè e pròpi par quasst mé a pinsé d arcurdèri int la mî canta "Piazòla", ch'la fõ ascultè dal autåur dal libèr (mé an sò brîsa in che môd la séppa arivè a ló...) e acsé anca mé ai ho avó l unåur d èser minziunè. Mo, a pèrt tótt quasst, al libèr al sivilóppa una teorî ch'l an farà brîsa piešair ai regiån, parchè la sustégg l'ipòtesi che la bandîra di trî culûr la séppa nèda qué, a Bulaggna...!

S a in vlí savair de pió, cunprè al libèr, ch'l é quasst:

Ito De Rolandis

Orgoglio tricolore – L'avventurosa nascita della nostra bandiera

Lorenzo Fornaca Editore, 2008

La siånza di nûster víc'

Fåz (*Fagus sylvatica*) – faggio, albero de' boschi piú alti del nostro appennino, che puó raggiungere notevole altezza in 80-100 anni. Dà legno bianco-nocciuola flessibile, usato in montagna in lavori leggeri, come sedie, manichi, scatole ecc.; ha foglie foraggere gradite alle pecore e capre e seme (*smånt ed fåz*, faggiuole) pure foraggere e che dà olio combustibile da taluno adoperato anche invece dell'olio d'ulivo. Il faggio è inoltre buon combustibile, il carbone che se ne ricava è il migliore per gli usi domestici. Dalla distillazione del faggio i chimici estraggono il *creosoto*, potente antisettico, usato in medicina e chirurgia.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biånnda nómmer 73

Mais ed zógg dal 2008

Diretåur irresponsåbil e limusnîr:

Fåusto Carpan

Dsègg uriginèl:

Lupåmmbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitåza (Giorgio Serra)

Coretåur di sbåli: **Bertén d Sèra**

Strulgån electrònic: **Åmos Lèli**

Spediziån: par pòsta, purtròp.

Abunamént par pòsta: almånc 15 € al ån.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Casella Postale 3179 Bo. Ponente

Via Saffi 30/32

40131 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585 – fax 051-385283

fausto.carpani@alice.it

Tótt i scrétt in dôvv an i é brîsa indichè l autåur i én ed Fausto Carpani.

Al dizionèri ed riferimânt par cål paròl ch'åli én difézzil da capîr l é quasst:

Lepri – Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÁN

ITAGLIÁN - BULGNAIS

Pendragon, 2007

I sît bulgnís i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.comune.bologna.it/bulgnais

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.marcopoli.it

Andè bän int al canèl!

Serate estive nell'Arena del Navile
(Ponte della Bionda - Via dei Terraioli)
Autobus 11c – Fermata Roncaglio
Apertura Arena ore 19
Spettacoli ore 21,15
ingresso libero

Programma delle serate del mese di GIUGNO

Dom. 22/6	<u>V° Festa del Ponte della Bionda</u> con la partecipazione di Fausto Carpani, Gigén Lîvra, Ruggero Passarini, Sisén, Marco Visita, Cristina Saglioni, Antonio Stragapede, Matitaccia con i suoi disegni . Alle 19 scoprimento della nuova lapide del Sostegno Grassi. Nel corso della serata verrà proiettato il corto “Bocca di Rosa” di Riccardo Marchesini interpretato da Luciano Manini .
Lun. 23/6	La Scuola di Danza Il Laboratorio presenta le proprie allieve ne “Il Piccolo Principe” dal romanzo di Antoine de Saint-Exupery . Coreografie di Claudia Rota . Musica originale: Raniero Gaspari . Luci: Gabriele Baldoni . Costumi: SCISSOR LAB – Bologna .
Mart. 24/6	La Compagnia dei Giovani di Gaggio Montano presenta: “Casa dolce casa” libero adattamento in due atti e regia di Giorgio Giusti . Una commedia brillantissima, dove la realtà quotidiana abdica a simpatia e lucida follia.
Gio. 26/6 Ven. 27/6 Sab. 28/6	La Compagnia del Ponte della Bionda in “Via della Grazia 53” (Int al curtil di Umili), commedia in due atti in dialetto bolognese di e con Fausto Carpani e Giorgio Giusti e con la partecipazione straordinaria di Ruggero Passarini . Regia di Giorgio Giusti .

Programma delle serate del mese di LUGLIO

Lun. 7/7	“Carpani e i sù amîg” con Fausto Carpani, Ruggero Passarini, Antonio Stragapede e in diretta i disegni di Giorgio Serra (Matitaccia) .
Mart 8/7	Il “Gruppo Emiliano di Musica Popolare” (Paolo Giacomoni, Marco Chiappelli, Gian Emilio Tassoni, Roberto Losi) presenta “Ignoranti – fuori tempi moderni” cioè: strumenti musicali inventati, gags, confidenze e sberleffi a condire la musica più vecchia del mondo, quella che era di tutti e che, per par condicio, oggi nessuno ha più.
Merc. 9/7	“Balliamo insieme sul prato” , in collaborazione con il “Coreographic Team - NO STOP - S...Balli di Gruppo”
Gio. 10/7	“Musica per tutti i gusti” , una serata di ascolto tutta da godere con Vincenzo Serra , allievo del grande Henghel Gualdi , e la sua orchestra.
Ven. 11/7	A grande richiesta tornano Gian Piero Sterpi e la Compagnia “Più oMENO” in “Il conteDINO” . Testo e regia di Gian Piero Sterpi .

Sab. 12/7	“Mûsica e magî”, una serata speciale all’insegna del grande illusionismo! Il Cav. Giovanni Pelagalli , appassionato creatore del Museo “Mille voci, mille suoni”, con lo pseudonimo di “ Mister Shadow ” è anche un bravissimo illusionista e in questa serata ce ne offrirà una prova. Con la partecipazione di Fausto Carpani .
Dom. 13/7	“Se siete rimasti a casa...” venite al Ponte della Bionda! Sullo schermo: “Pizunèra 1 e 2” i primi cartoni animati tridimensionali in dialetto bolognese!
Lun. 14/7	“Bologna di ieri e di oggi”, parole e immagini (e premi a chi indovina...) a cura di Marco Poli .
Mart. 15/7	“Che bân udâur”, alla ricerca di percorsi, atmosfere, personaggi, ambienti, pensieri, ricordi, sensazioni, emozioni, paesaggi, sentimenti, desideri, speranze nella Bologna delle canzoni di Cesare Malservisi reinterpretate da “Spartito democratico” (Anna Malservisi, Carlo Liodice, Gian Paolo Paio)
Merc. 16/7	“Passeggiata intorno alle mura e alle porte di Bologna”, parole e immagini in compagnia di Marco Poli e Fausto Carpani .
Gio. 17/7	Gian Piero Sterpi e la Compagnia “Più oMENO” in “Agenzia di Spettacolo ARTISTONI ovvero: alla ricerca dell’oriettaberti perduta”. Testo e regia di Gian Piero Sterpi , con l’amichevole partecipazione del mago Giampiero Lucchi e di Claudio Giovannini
Ven. 18/7	L’Associazione Artistica Culturale Crifeo presenta “Sulle tracce di Bologna”. Una divertente commedia con cui risolvere il mistero della scomparsa di due poveri bolognesi e della loro città ormai perduta. Testo e regia di Cristina Testoni .
Sab. 19/7	Gran finale con ospiti a sorpresa.

Associazione Culturale

IL PONTE DELLA BIONDA
www.pontedellabionda.org
info@pontedellabionda.org
tel. 3343787219

Dalle 19 in poi
funzionerà lo stand con crescentine e
bevande.

Gelati artigianali della

Cremeria Mascarella

Agosto al Museo Civico Medievale (via Manzoni)

Ven. 1/8	In queste serate, presso il Museo Civico Medievale: ore 20,30 - visita guidata a una parte del Museo; ore 21,30 - (nel cortile) “Quando i portici erano di legno” casi, personaggi, luoghi del medioevo bolognese raccontati e cantati da Fausto Carpani con Antonio Stragapede e i disegni di Matitaccia . L’ingresso è libero.
Dom. 3/8	
Mar. 5/8	
Gio. 7/8	
Ven. 8/8	
Sab. 9/8	